

29 u. s. w. MBh. 3, 1770. 2794. 11924. R. 1, 2, 11. 23. 8, 25. RAGH. 1, 62. 3, 29. ÇĀK. 64, 11. ad 191. Spr. 1403. 3418. VARĀH. BRH. S. 43, 8. 29. 46, 16. 39, 10. fg. 68, 1. LA. (III) 89, 14.

विधिवधू m. Brahman's Gattin d. i. Sarasvatī Verz. d. Oxf. H. 239, b, 21. fg.

विधिवाद m. Titel zweier Schriften HALL 60.

विधिविवेक m. Titel einer Schrift HALL 87.

विधिशाणितय (von विधि + शाणित) adj.: अद्यापि Titel eines Abschnitts in der Kāraśāṁhitā Verz. d. Cambr. H. 23.

विधिषेध (विधि + सेध = निषेध) m. du. Gebot und Verbot: निवृत्ता विधिषेधतः Buāg. P. 2, 1, 7.

विधिसार m. N. pr. eines Fürsten Buāg. P. 12, 1, 5. fehlerhaft für बिम्बिसार.

विधिस्वप्नवादार्थ m. Titel einer Schrift HALL 60.

1. विधुं (von 1. धू mit वि) m. Schlag (des Herzens): शीर्षः कपालानि हृदयस्य च यो विधुः AV. 9, 8, 22.

2. विधु (विधुं Padap.) UNĀDIS. 1, 24. 1) adj. विधुं देवाणां समने बहूनां युवानां सप्तं पलितो जंगार RV. 10, 33, 5. nach SV. Comm. so v. a. विधारयितर, विधातर; eher würde sich die Ableitung von 2. विधु empfehlen: vereinsamt (so v. a. विधुर). Die Nir. 14, 18 angenommene Deutung auf den Mond kann richtig sein. — 2) m. a) der Mond AK. 1, 1, 3, 15. 3, 4, 19, 102. H. 103. an. 2, 250. MED. dh. 16. HALĀJ. 1, 43. VIÇVA bei UGĒVAL. नय M. 3, 127. संनय Verz. d. Oxf. H. 30, b, 7. Spr. (II) 457. परिधंस 986. 1323. (I) 1813. 3018. वक्र 3143. 3227. Gtr. 4, 5, 7, 21. WEBER, RĀMAT. UP. 324. विधूर्य KRṢṢNĀG. 257. KĀÇIKH. 39, 33 (nach AUFRECHT). Ind. St. 2, 261. NAISH. 22, 47. Vop. 3, 30. प्रिया ÇKDR. ohne Angabe einer best. Aut. — b) Kampher (wie alle Namen des Mondes) MED. VIÇVA a. a. O. — c) ein N. Viṣṇu's AK. 1, 1, 4, 17. 3, 4, 19, 102. H. 216. H. an. MED. VIÇVA a. a. O. — d) ein N. Brahman's ÇABDAR. im ÇKDR. — e) ein Rākshasa (vgl. विधुर) VIÇVA a. a. O. — f) Wind UNĀDIR. im SĀKSHIPTAS. nach ÇKDR. — g) = आयुध m. ÇKDR. nach ders. Aut. an expiatory oblation WILSON. — h) N. pr. eines Fürsten (v. l. für विप्र) VP. 463, N. 9.

विधुक्रांत m. Bez. eines best. Tactes SĀMĒTARATNĀKARA im ÇKDR. unter रथक्रांत im Suppl.

विधुति (von 1. धू mit वि) f. 1) das Schütteln, Hinundherbewegen NĀGĀN. 31, 4. वदन Spr. 3035. MĀLATIM. 1, 8 (pl.). भुजविधुतिभिः Buāg. P. 10, 33, 8. — 2) Vertreibung, Entfernung Buāg. P. 4, 22, 38.

विधुदिन n. ein lunarer Tag GANIT. GRAHĀNĀJ. 2. 17.

विधुनन (von 1. धू mit वि) n. = विधूनन ĠATĀDH. im ÇKDR.

विधुनुद (विधुम्, acc. von विधु Mond + तुद) P. 3, 2, 35. Vop. 26, 55. m. Bez. Rāhu's AK. 1, 1, 2, 28. H. 121. HALĀJ. 1, 49. Spr. (II) 457. 1323. (I) 2848. Gtr. 4, 5. KĀÇIKH. 39, 33 (nach AUFRECHT).

विधुपञ्जर m. Schwert ÇABDAM. im ÇKDR.

विधुमास m. ein lunarer Monat GANIT. BHAGĀNĀDH. 13.

विधुर 1) adj. (f. आ) a) der Deichsel beraubt (oder überh. mitgenommen, beschädigt): रथ MBh. 6, 1890. — b) allein stehend, insbes. vom geliebten Gegenstande getrennt MEGH. 113. KUMĀRAS. 4, 32. VIKR. 102. Gtr.

7, 2. NĀLOD. 3, 50. RĀGĀ-TAR. 8, 656. अविधुरो भवति als Erkl. von मिथुनीभवति ÇĀK. zu KHĀND. UP. 2, 13, 2. — c) am Ende eines comp. frei von, ermangelnd: कलङ्क Verz. d. Oxf. H. 130, b, 28. अर्थवधारणं PRAB. 20, 13. द्रविणं BHĀG. P. 5, 8, 20. प्रियार्थं 14, 15. 6, 16, 36. व्यासिष्टेभ्यविधोपाधिविधुरः संबन्धः SĀRYADARĢANAS. 4, 9. 17, 1. 33, 9. 17. 179, 20. 180, 1. KUSUM. 32, 7. अस्मद्विधुरा von uns entfernt, — abgesondert KATHĀS. 39, 55. — d) woran Etwas fehlt, mitgenommen, in einem kläglichen Zustande sich befindend; = विकल TRIK. 3, 3, 371. H. an. 3. 694. MED. r. 217. क्यैश्च विधुरग्रीवैः MBh. 7, 6177. उर्दाववक्त्रिविधुराणि काननानि Spr. (II) 1039. वपुर्नाराच्याधिविधुरम् (I) 2847. झङ्गानि — अनङ्गतापविधुराणि SĀH. D. 153, 14. त्रपया विधुरं (= विलसत MALLIN.) वपुः ÇIG. 9, 77. स्वभेदं (माण्डल) RĀGĀ-TAR. 2, 7. तस्यै विधुरविच्छाया निशीथस्यैव पद्मिनी KATHĀS. 16, 45. गृहे विधुरस्थिति 2, 48. विधुरायुम् BHĀG. P. 7, 2, 54. KUSUM. 42, 7. — d) niedergedrückt, niedergeschlagen: विरुविधुरा भार्या MEGH. 8. Spr. (II) 987. (I) 1894. स्मरार्तिं KATHĀS. 17, 74. नैराश्यं 52, 44. आक्रन्दं 56, 37. 61, 128 (wohl बन्धं zu lesen). Spr. 1163, v. l. UTTARAR. 60, 5 (78, 1). RĀGĀ-TAR. 8, 1210. हृदयमतिविधुरम् Gtr. 9, 8. नैराश्यदुःखविधुरं (adv.) पश्यतीम् KATHĀS. 18, 328. freudig erregt: मधुरमधुविधुरमधुप Spr. 3224. — e) widerwärtig, widrig, ungünstig: विधुरं ब्रुवन् so v. a. Unfreundliches, Unangenehmes KATHĀS. 33, 33. दशाः — व्यसनशतसंपातविधुराः Spr. (II) 284. विधि, देव, विधातर 423. (I) 923 (die ed. Bomb. des PANĒAT. bestätigt unsere Vermuthung). 1072. KATHĀS. 29, 196. 74, 104. 123, 339. RĀGĀ-TAR. 8, 1592. 1771. PANĒAT. 42, 13. n. Widerwärtigkeit, Ungemach; = कष्ट und प्रत्यवाय VAIĒ. bei MALLIN. zu KIR. 2, 7. = प्रत्यवाय HALĀJ. 3, 38. विधुरं किमतः परम् KIR. 2, 7. विधुरे ऽप्यस्मिन् KATHĀS. 21, 101. वर्गस्तगत 26, 145. HIT. 50, 8. विधुरेषु Spr. 923. KATHĀS. 103, 139. — 2) m. ein Rākshasa (vgl. 2. विधु) H. c. 36. — 3) f. आ a) gekäste Milch mit Zucker und Gewürz (रसाला) H. an. MED. — b) Bez. zweier Gelenke (स्नायुमर्मनः) दे विधुरे (was auch n. sein könnte) Suçr. 1, 345, 12. 17. — 4) n. a) Widerwärtigkeit s. u. 1) e). — b) = वैकल्य TRIK. 3, 3, 371. — c) = विक्षेप TRIK. HALĀJ. VAIĒ. a. a. O. = प्रविक्षेप AK. 3, 3, 20. H. an. = परिक्षेप MED. — Für die erste Bed. des adj., wenn sie sich bewährte, müsste man eine Zusammensetzung von 2. वि mit धुर annehmen; die übrigen Bedd. liessen sich auf 2. विधु zurückführen. Gegen diese Herleitung könnte aber die erst von uns erschlossene und den späteren Indern unbekannte Bedeutung von 2. विधु, das späte Erscheinen von विधुर und das adj. उदुर geltend gemacht werden. — Vgl. वैधुर्य.

विधुरता (von विधुर) f. 1) am Ende eines comp. das Ermangeln, Nichtbesitzen: शक्तिविधुरतया (so ist zu lesen) चिरमविरतक्लेशमनुभूतवान् Verz. d. Oxf. H. 109, b, No. 170. — 2) Mangelhaftigkeit, kläglicher Zustand: गतिषु DhŪRTAS. 72, 11.

विधुरत्व n. = विधुरता 1) a): समस्तदुःखबीजं SĀRYADARĢANAS. 74, 5.

विधुर्य (von विधुर), यति 1) vom Geliebten trennen: मामकृद् विधुर्यति मधुरमधुयामिनी कापि हरिमनुभवति कृतमुकृतकामिनी Gtr. 7, 6. विधुरिता (= विरुविच्छला Comm.) KUVĀLAJ. 140, a. — 2) sich widerwärtig zeigen: लभ्यं श्रेया विधिविधुरितैर्नान्यतो न स्वतो ऽपि so v. a. die bösen Streiche des Schicksals RĀGĀ-TAR. 8, 1038.